

НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО

Малките и средните предприятия (МСП) са основата на икономиката в целия Европейски съюз, както и в България. В ЕС МСП осигуряват работа на 70 % от заетите в не-финансовия сектор, а в България на 76 % от заетите в предприятията, като формират над половината от общата заетост в страната. На фона на последствията от финансовата и икономическата криза българската икономика е изправена пред предизвикателствата да търси нови източници на растеж. Въпреки признаците на икономическо възстановяване, обемът на преките чуждестранни инвестиции остава сравнително нисък и много под нивата от периода 2001 – 2008 г. Същевременно, дори в периода 2008 – 2011 г. най-голям ръст на заетостта се отчита в микропредприятията, включително в новосъздадените такива. В тази конюнктура фокусът трябва да бъде насочен към потенциала на съществуващите в страната ресурси за създаване на растеж и работни места посредством насърчаване на инвестиционната активност и предприемачеството.

Развитието на предприемачеството е сред основните приоритети на Европейската комисия. Насърчаването на самостоятелната стопанска дейност е идентифицирано, като ключова предпоставка за развитие на иновациите и създаване на повече добавена стойност в икономиката. В анализите на Комисията се отчита факта, че едва 37 % от европейците имат желание да бъдат самонаети в сравнение с 51 % от хората в САЩ и Канада. Очертани са основните предизвикателства в тази насока в Европа, включващи:

- липса на подходяща подготовка на бъдещи предприемачи в образователната система;
- трудният достъп до финансиране и пазари;
- тежките административни процедури в по-голямата част от държавите-членки;
- евентуалните санкции и тежести, които би понесъл предприемача в случай на неуспех.

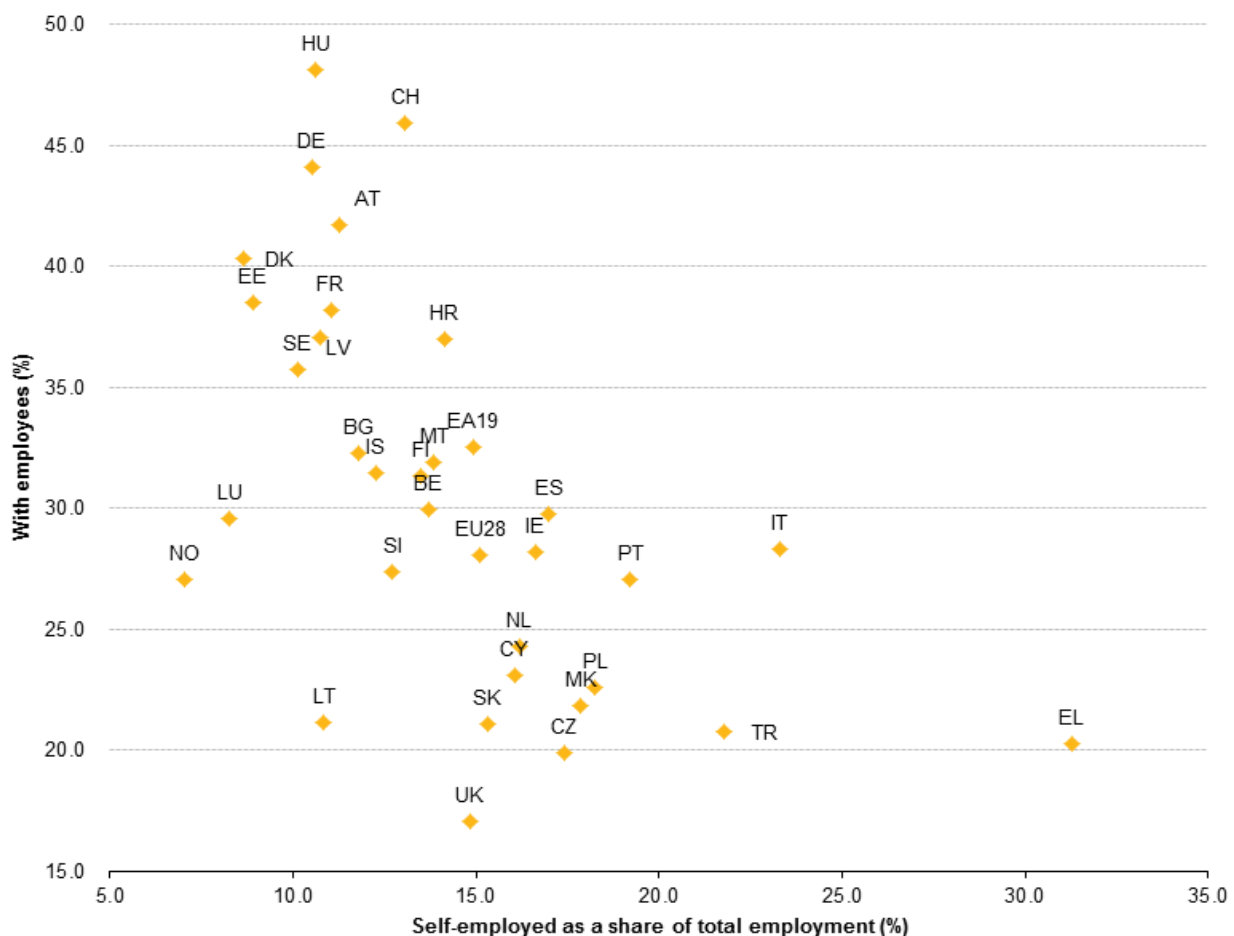
В тази връзка ЕК прие през 2013 г. План за действие „Предприемачество 2020“. В плана са очертани три основни области на въздействие:

- образование и обучение по предприемачество в подкрепа на растежа и създаването на нови предприятия;

- премахване на съществуващите административни бариери и подкрепа за предприемачите в ключовите фази от развитието на техния бизнес;
- възраждане на предприемаческата култура в Европа и подготовка на ново поколение предприемачи.

В тази връзка наред с инструментите, предвидени в подкрепа на МСП и стартиращите предприемачи в рамките на Европейските структурни и инвестиционни фондове, сериозна подкрепа е предвидена и в рамките на Инвестиционния план за Европа (т.нар. План „Юнкер“). Предвижда се 25 % от средствата по плана, който е с очакван размер от 315 млрд. евро, да бъдат насочени в подкрепа на МСП посредством финансови инструменти, осигуряващи облекчен достъп до финансиране и инвестиции в развитието и растежа на стартиращи предприятия.

Към 2014 г. делът на самонаетите в отделните държави-членки е показан на графиката:



Note: RO is not presented in the graph. The results for RO are 5.6 % / 20.5 %

Прави впечатление, че делът на самонаетите у нас (11,9 %) е по-малък спрямо средното за ЕС (около 15 %). Същевременно, като позитивна тенденция може да се отчете факта, че над 30 % от тях осигуряват работа и на други хора, което се потвърждава и от посочените по-горе данни за капацитета на микропредприятията да генерират работни места. Още повече, че по данни на НСИ през периода 2004 – 2011 г. производителността на труда в МСП в България е нараснала с близо 125 %.

В България МСП са 99,8 % от всички предприятия в страната и на тях се падат 69 % от инвестициите в ДМА (62 % от стойността на всички ДМА), 67 % от оборота, генериран от предприятията, 59 % от добавената стойност, създавана в предприятията. **Същевременно в областта на предприемачеството, според методологията на Европейската комисия, България показва резултат, който ѝ отрежда 24-то място в ЕС за 2012 г.** По отделните критерии, съгласно Small Business Act, страната ни се класира на следните места:

1. Предприемачество: 24 място
2. Втори шанс: 22 място
3. Мисли първо за малкия: 18 място
4. Отзивчива администрация: 19 място
5. Държавни помощи: 9 място
6. Достъп до финансиране: 10 място
7. Единен пазар: 13 място
8. Умения и иновации: 27 място
9. Околна среда: 26 място
10. Интернационализация: 27 място

В страната ни е приета Национална стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014 – 2020¹, чиято първа приоритетна област е „Предприемачество“. Формулираната стратегическа цел за 2020 г. в тази област е *„България е държава, в която предприемаческата инициатива има всички условия за бърз и лесен старт и реализация“*. В стратегията са заложили и основни насоки на действие, които включват:

¹ [Национална стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020](#)

- Да се насърчи работата на Центъра за учебно-тренировъчните фирми към МОМН и да се осигури финансиране за подготовка на учителски кадри, които да създават и поддържат тренировъчните предприятия по училища;
- Повишаване на качеството на професионалните училища и реализиране на пилотни проекти по въвеждане на дуалната система;
- Да се продължи и задълбочи сътрудничеството и с неправителствените организации, които поддържат предприемаческото обучение в училищата;
- Мрежата на учебно-тренировъчните фирми да се разшири като към професионалните гимназии в мрежата се включат и училищата по изкуствата (към Министерство на културата) спортните училища (към Министерство на младежта и спорта) и всички останали средни училища;
- Да се облекчат условията за стартиране на бизнес;
- Да се облекчи достъпът до финансиране чрез действащите и чрез нови програми с приоритет на стартиращи;
- Да се създадат програми за стартиращи предприятия особено с целева група младежи, жени и други;
- Развиване на фондове за рисков капитал и дялово инвестиране, включително и чрез Българската банка за развитие;
- Развитие на бизнес инкубатори и центрове за предприемачество.

България е една от държавите в ЕС, която за съжаление не използва достатъчно предприемаческия потенциал на хората в страната. Показателно и бъдещо притеснение е последното място, което страната трайно заема по отношение на иновациите и добавената стойност, генерирана от стартиращите предприятия. Въпреки, че България има приета Национална стратегия за насърчаване на МСП и мерките в нея са достатъчно конкретни и съобразени с реалностите, те за съжаление остават в сферата на добрите пожелания, доколкото за реализацията им не е предвидено целево финансиране и източниците за него.

Видно е, че налаганите от десницата и някои политически сили в центъра позиции, че ниското данъчно облагане в страната е достатъчен стимул за инвестиционната активност, не отговарят на действителността. Статистиката показва, че именно в държави като Финландия, Дания и Швеция, които се отличават с високи размери данъчните ставки и социално-осигурителните плащания има

създадени най-добри предпоставки за развитие на предприемачеството.

В тази връзка е необходима целенасочена подкрепа за развитие на малкия бизнес чрез осигуряване на облекчен достъп до финансиране, намаляване на административната тежест (включително въвеждане на електронно правителство). Неоходими са и действия от страна на законодателната власт, насочени към защитата на свободната и лоялна конкуренция и превенция на произвола спрямо малкия бизнес от страна на администрацията, банките и икономически структури с доминиращи пазарни позиции.

Вж. също:

[Бизнес статистика - НСИ](#)

[План за инвестиции за Европа](#)

[План за действие "Предприемачество 2020 - България"](#)

[Self-employment by sex, age and economic activity \(from 2008 onwards\)](#)

[Small and medium-sized enterprises](#)